

Wprowadzenie

Obszary metropolitalne w polskiej przestrzeni zyskują coraz większe znaczenie. Koncentracja funkcji w miastach i ich najbliższym otoczeniu powoduje, że są biegunami wzrostu i stymulatorami przemian społeczno-gospodarczych na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Dyfuzja funkcji sprawia, że obszary te w decydującym stopniu wpływają na wzrost regionalny. Z tego m.in. powodu uwaga ekonomistów, urbanistów, socjologów i specjalistów z innych dyscyplin naukowych skupia się na ich rozwoju. Wiele regionów, władz regionalnych podejmuje działania na rzecz wzmocnienia i skoordynowanego zarządzania tymi obszarami, dostrzegając w tym szansę nie tylko dla obszaru metropolitalnego ale przede wszystkim podniesienia rangi regionu. Na podkreślenie zasługują wielopłaszczyznowe działania pracowników nauki, władz samorządowych w kształtujących się obszarach metropolitalnych polskiej Ściany Wschodniej, mające na celu wzmocnienie procesów metropolizacji.

Podjęte badania nad procesami transformacji systemowej południowo-wschodniej Polski wskazują, że miasta regionu są w różnej fazie zaawansowania procesów transformacji. Niewątpliwie największym poziomem zaawansowania procesów transformacji charakteryzują się największe miasta. Można postawić tezę, że to one znajdują się w fazie zaawansowanych procesów metropolizacji. Do miast tego typu w regionie południowo-wschodniej Polski należy zaliczyć Rzeszów i kształtujący się Rzeszowski Obszar Metropolitalny. To tutaj nastąpiły najdalej posunięte przekształcenia własnościowe, nastąpił znaczny spadek znaczenia sektora publicznego na rzecz prywatnego, nastąpiły głębokie przemiany w strukturze gospodarki, a napływ kapitału zagranicznego jest głównym nośnikiem inwestycji gospodarczych i transferu technologii. Wspomniany obszar cechuje się dynamicznym rozwojem funkcji o znaczeniu globalnym, rozwojem sektora nauki i innowacji, a realizowana rozbudowa nowoczesnej infrastruktury transportowej będzie sprzyjała koncentracji nowoczesnych dziedzin gospodarki opartej na nauce.

Biuletyn, który proponujemy czytelnikom składa się z trzech części. Pierwszym filarem badań są aspekty metodologiczne procesów metropolizacji i kształtowania się obszarów metropolitalnych. Podjęto problematykę delimitacji i zarządzania obszarem metropolitalnym oraz wpływu czynników infrastrukturalnych, przyrodniczych i społecznych na jego rozwój.

W części drugiej, rozumianej jako studium przypadku, przedstawiono badania nad kształtującym się Obszarem Metropolitalnym Rzeszowa. Prace w tej części Biuletynu cechują się istotnymi wartościami poznawczymi, związanymi z problematyką społeczno-gospodarczą Rzeszowskiego Obszaru Metropolitalnego i całego Podkarpacia. Są to w istocie jedne z pierwszych prób zbadania struktury społecznej, gospodarczej i przestrzennej tego obszaru, w kształcie przyjętym w założeniach planistycznych, uwzględniające nowe podejścia badawcze na temat funkcjonowania obszarów metropolitalnych. Próby te będą z pewnością owocować kolejnymi badaniami, pozwalającymi na bieżąco diagnozować rozwój tej metropolii i podejmować trafne decyzje dotyczące przyszłości.

W części trzeciej przedstawiono problematykę Obszaru Metropolitalnego Lwowa, procesy integracji w obszarze transgranicznym Polski i Ukrainy oraz działania w innych obszarach metropolitalnych Europy.

Prezentowana publikacja ma na celu utrwalenie problematyki obszaru metropolitalnego i przybliżenie problemów kształtującego się Obszaru Metropolitalnego Rzeszowa.

Zbigniew Makiela